

3 Verdiskapning i STN-området¹

Per Tovmo, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Sammendrag

I denne artikkelen har jeg foreslått et opplegg for å beregne samlet verdiskapning i området i Finnmark og Troms med Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN), basert på nasjonalregnskapstall og sysselsettingsstatistikk. Hvordan beregningsopplegget kan brukes, er illustrert ved å beregne målet for verdiskapning for årene 2013 og 2016. Beregningene viser at verdiskapningen målt per innbygger er betydelig lavere i STN-området enn gjennomsnittet for Troms og Finnmark. Forklaringen på dette er lavere yrkesdeltakelse i befolkningen i STN-området. Noe av dette skyldes en høy andel eldre i befolkningen, men den viktigste forklaringsfaktoren er lavere yrkesdeltakelse i aldersgruppen som normalt sett utgjør arbeidsstyrken, sammenliknet med gjennomsnittet for Troms og Finnmark. Hvis yrkesdeltakelsen i STN-området hadde økt til gjennomsnittet for de to fylkene, ville verdiskapningen per innbygger også vært oppe på gjennomsnittet for fylkene.

3.1 Innledning

Temaet for denne artikkelen er næringsutvikling i samisk område, her definert som området i Finnmark og Troms med Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN). Ulike aspekter ved dette har vært studert tidligere blant annet i flere utgaver av *Samiske tall forteller*. Claus (2014) har studert sysselsettingen i STN-området og sett på både utvikling i sysselsetting og egenskaper ved de sysselsatte sammenliknet med andre områder. Skålnes (2014) har studert næringsutvikling i STN-området ved å se på egenskaper i sysselsettingsmønsteret i ulike deler av området, og endring i sysselsettingsmønsteret over tid. Telemarksforskning har på oppdrag fra Sametinget i flere rapporter sett på næringsutvikling, innovasjon og attraktivitet av å etablere seg i STN-området, se f.eks. Vareide og Roncossek (2016). Andre arbeid har handlet om utvikling i enkelt næringer, som for eksempel Andersen (2017), som har sett på landbruk i samiske bosettingsområder, Broderstad og Eythörsson (2014) har sett på fiskeri i de sjøsamiske fjordene, Riseth (2014) har sett på reindriftsnæringa, mens Andersen (2009) har studert utviklingen i primærnæringene.

---

¹ Takk til Magnus Kvåle Helliesen, Statistisk sentralbyrå, for kommentarer til et tidligere utkast av artikkelen.

Felles for de fleste studiene av næringsutvikling er at de ser på utviklingen ved å studere sysselsettingsmønsteret, der sammensetningen av de sysselsatte i STN-området, fordelt på næringer, sammenliknes med andre områder, eller man ser på utviklingen over tid.

Den økonomiske utviklingen i et land måles ofte ved å se endringer i brutto nasjonalprodukt (BNP), som er et mål på samlet verdiskapning i landet og blir beregnet fra nasjonalregnskapet. Dette er også det mest brukte målet når man sammenlikner økonomien i ulike land. Tall for BNP brytes også ned på fylkesnivå slik at vi kan studere verdiskapning i hvert enkelt fylke. Dette betegnes ofte som brutto regionalprodukt. Statistisk sentralbyrå (SSB) publiserer data for fylkesfordelt nasjonalregnskap².

Bidraget i denne artikkelen er å lage et mål på verdiskapningen i STN-området basert på nasjonalregnskapstall fra SSB. Nasjonalregnskapet og beregning av BNP og verdiskapning, som mål på økonomisk aktivitet i samfunnet, omfatter all produksjon av varer og tjenester i både private og offentlige virksomheter. Vareide og Roncossek (2016) presenterer også et mål på verdiskapning i STN-området basert på regnskapsinformasjon fra bedrifter. En ulempe med deres mål er at de kun får med regnskapspliktige foretak, samt at verdiskapningen i offentlig sektor er utelatt. Særlig det siste innebærer at man mister mye av verdiskapningen, siden en høy andel av sysselsettingen i STN-området er innen offentlig sektor. For eksempel var 41 prosent av sysselsettingen i 2012 innen undervisning, offentlig administrasjon eller helse- og omsorgstjenester (Claus 2012).

Fordelen med målet som utvikles her, er at det omfatter verdiskapning både i privat og offentlig sektor, og dermed gir et mer helhetlig bilde av økonomisk aktivitet enn målet basert på regnskapsinformasjon. På den andre siden må det gjøres noen antakelser om verdiskapning i ulike deler av økonomien som kan bidra til at målet ikke er helt presist. Dette beskrives nærmere nedenfor. I artikkelen har jeg beregnet verdiskapningen for to år, men tanken er at dette skal være et mål som lett kan oppdateres når nye data foreligger, og det kan også beregnes for tidligere perioder slik at utviklingen kan studeres over tid.

Denne artikkelen handler kun om verdiskapning målt ved BNP. Den tar ikke opp økonomiske aktiviteter som ikke registreres i BNP, som ulønnet arbeid i husholdninger og frivillig arbeid. Når disse aktivitetene ikke er inkludert, vil BNP undervurdere samfunnets verdiskapning (Brunvoll og Kolshus (red.) 2011). Produksjon av varer i form av jakt og fiske til eget bruk og andre typer utmarksbruk er inkludert, men etter det jeg kjenner til, fordeles det på fylker etter samme nøkkel som for markedsrettet næring. I nordområdene er det sterk tradisjon for egenproduksjon fra jakt, fiske, reindrift og mange former for utmarksbruk (Sametinget 2016, Holen m. fl. 2017). Reindrift er familienæring der familiemedlemmer i alle aldre medvirker til produksjon, og kvinnene bidrar i stor grad til verdiskapning som ikke registreres i BNP. Det kan derfor tenkes at når vi bruker samme fordelingsvekter som for markedsrettet næringsvirksomhet, innebærer det at verdien av egenproduksjon undervurderes i det fylkesfordelte nasjonalregnskapet, og at verdiskapningen i STN-området dermed blir noe undervurdert.

---

² <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/statistikker/fnr/aar/2018-03-26>

3.2 Et mål for verdiskapning

I dette avsnittet beskrives hvordan målet for verdiskapning i STN-området er bygd opp.

Det som oftest omtales som verdiskapning i en region, er bruttoproduktet. Bruttoproductet er verdien av all produksjon i regionen fratrukket vareinnsatsen, dvs. råvarer eller ferdigvarer som brukes i produksjonen. Dette må trekkes fra for å unngå dobbelttelling. Beregningene vil baseres på data over sysselsetting og det er derfor informativt å uttrykke bruttoproduktet ved antall sysselsatte:

$$(1) \text{ Bruttoproduct} = \text{Bruttoproduct per sysselsatt} \times \text{antall sysselsatte}$$

Det er ikke mulig å ha informasjon om verdiskapning for alle sysselsatte, så i praksis gjøres beregninger av SSB på næringsnivå:

$$(2) \text{ Bruttoproduct i næringen} = \text{Bruttoproduct per sysselsatt i næringen} \times \text{antall sysselsatte i næringen}$$

Verdiskapningen i en region, målt ved bruttoproduktet, er da summen av bruttoproduktet i alle næringene i regionen, beregnet ved (2).

Det fremgår av relasjon (2) at vi møter to utfordringer når bruttoproduktet for STN-området skal beregnes, vi må finne (det gjennomsnittlige) bruttoproduktet per sysselsatt i de ulike næringene, og vi må finne ut hvor mange som er sysselsatt i de ulike næringene i området. Hvordan dette håndteres, beskrives under.

Den første utfordringen er at vi ikke kjenner verdiskapning (bruttoproduct) per sysselsatt i de ulike næringene i STN-området, siden det ikke publiseres statistikk over dette. Det må derfor gjøres et anslag på verdiskapningen per sysselsatt. Jeg bruker her samme fremgangsmåte som Nyhus og Tovmo (2013), som har beregnet verdiskapningen for Trondheims-regionen. Trondheims-regionen består av totalt ni kommuner i Trondheims-området. Nyhus og Tovmo antar at verdiskapningen per sysselsatt i Trondheims-regionen er den samme som i Sør-Trøndelag fylke. Med tanke på målet for verdiskapning i STN-området innebærer dette en antakelse om at verdiskapning per sysselsatt i de ulike næringene i delene av STN-området som ligger i Troms fylke, er den samme som verdiskapningen per sysselsatt for hele Troms fylke i de samme næringene. For delene av STN-området som ligger i Finnmark, brukes tall for verdiskapning per sysselsatt i hele Finnmark fylke. Hvis verdiskapningen per sysselsatt faktisk er lavere i STN-området enn i fylkene, vil verdiskapningen i STN-området overestimeres. Dette vil imidlertid ha mindre å bety når man studerer utviklingen over tid, så lenge et avvik her er rimelig stabilt.

I SSBs statistikk for fylkenes bruttoprodukt fordelt på næringer er flere næringer slått sammen. Dataene som er tilgjengelige for sysselsetting, er mer detaljerte ettersom disse blir publisert etter hovedgruppe av næringer, det vil si de to første tallene i bedriftens kode i standard for næringsklassifisering (NACE³-kode). Dette gjør det nødvendig å slå sammen en del næringer både for bruttoprodukt og sysselsetting når man skal beregne regionens verdiskapning. Tabell

---

³ NACE står for «Statistical Classification of Economic Activities in the European Community».

A1 i appendikset gir en oversikt over hvilke 31 næringer anslaget for den regionale verdiskapningen baseres på.

I tillegg til å beregne bruttoproduktet fra næringene gjør SSB beregninger av bruttoproduktet for boligjenester som ikke relateres til sysselsetting. Årsaken er at boligkapital utgjør en så stor andel av den samlede kapitalbeholdningen at det er viktig at nasjonalregnskapet fanger opp ytelsene av denne delen av kapitalen. I beregningene her utelates dette, siden man legger vekt på næringsutvikling. Når resultatene presenteres nedenfor, vil verdiskapningen i STN-området sammenliknes med tilsvarende størrelser i Troms og Finnmark. Boligtjenester er derfor også utelatt der.⁴

Den andre utfordringen er at vi ikke kjenner antall sysselsatte i STN-området eksakt. Det laveste nivået SSB publiserer sysselsettingsstatistikk på, er kommuner, noe som betyr at vi ikke for eksempel kan inkludere deler av en kommune. I 2016 omfattet STN-området 21 kommuner og 10 kommunedelområder (Slaastad 2016). Av disse 31 kommunene ligger 13 i Finnmark, 14 i Troms og fire i Nordland. Jeg følger Skålnes (2014) og tar ut bykommunene Alta, Sør-Varanger og Tromsø. I tillegg gjør jeg ytterligere en avgrensing ved å ta ut de fire kommunene i Nordland fylke som inngår i STN-området. Dette vil forenkle beregningene av verdiskapning, og i tillegg utgjør den samiske befolkningen majoriteten av befolkningen i bare en av de fire kommunene (Tysfjord). Siden deler av kommuner ikke kan tas ut, velger jeg å inkludere alle kommunene i Troms og Finnmark der deler av kommunene ligger i STN-området. Kommunene som inkluderes, er dermed som vist i tabell 3.1:

Tabell 3.1 Kommuner i STN-området inkludert i analysen

Troms fylke		Finnmark fylke	
Skånland	Lyngen	Kautokeino	Karasjok
Gratangen	Storfjord	Loppa	Lebesby
Lavangen	Kåfjord	Kvalsund	Gamvik
Salangen	Skjervøy	Måsøy	Tana
Sørreisa	Nordreisa	Nordkapp	Nesseby
Balsfjord	Kvænangen	Porsanger	
Karlsøy			

Metoden beskrevet over vil altså måle samlet verdiskapning i kommunene i tabell 1 slik at vi måler verdiskapningen i kommunene i Troms og Finnmark fylker der hele eller deler av kommunen er innenfor STN-området.

⁴ På grunn av denne forenklingen avviker tallene for bruttoprodukt i Troms og Finnmark fra nasjonalregnskapstallene for bruttoprodukt publisert av SSB.

3.3 Beregnet verdiskapning

Dette avsnittet presenterer de beregnede verdiene for verdiskapning i STN-området basert på målet beskrevet i avsnittet foran. Beregningene baseres på data fra 2016, siden det er de nyeste nasjonalregnskapsdata på fylkesnivå som er publisert. I tillegg har jeg gjort tilsvarende beregninger basert på data fra 2013 for å illustrere hvordan målet kan benyttes til å studere utviklingen i verdiskapning over tid. Alle data er hentet i Statistikkbanken i SSB. Tall for verdiskapning er hentet fra nasjonalregnskapsstatistikken. Data for sysselsetting er registerdata hentet fra arbeidsmarkedsstatistikken. I analysene under benyttes også data for folketall, alderssammensetning og andre egenskaper ved befolkningen. Her er data hentet fra KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering) i SSB.

Tall for verdiskapning sier ofte lite i seg selv, og det er derfor nyttig å sammenlikne med tall for andre områder. Her har jeg valgt å benytte bruttoproduktet for Troms og Finnmark samlet sett som sammenlikningsgrunnlag. Dette er det samme som de faktiske tallene publisert av SSB i nasjonalregnskapsstatistikken, bortsett fra at verdien av boligjenester er fratrukket. Ulempen ved å sammenlikne med fylket er at verdiskapningen i STN-området vil inngå også i sammenlikningsgrunnlaget, mens fordelene er at man sammenlikner med områder som er rimelig like i næringssammensetning og bosettingsmønster. Tabell 3.2 presenterer beregningene.

Resultatene viser at i 2016 var bruttoproduktet, eller samlet verdiskapning, i STN-området på vel 19 milliarder kroner. Vareide og Roncossek (2016) beregnet samlet verdiskapning, kun basert på regnskapsinformasjon, til å være på 4,5 milliarder kroner i 2015. Den store forskjellen mellom beregningene skyldes at målet på verdiskapning som er utviklet her, omfatter all produksjon, inkludert offentlig sektor. Det bør også nevnes at noe av forskjellen kan skyldes at målet i denne artikkelen kan overvurdere verdiskapningen noe, på grunn av at verdiskapning per sysselsatt i de ulike næringene i STN-området er antatt å være lik snittet for fylkene.

Tabell 3.2 Verdiskapning i STN-området og Troms og Finnmark

	2013	2016
STN-området		
Bruttoprodukt (mill. kr), løpende priser	15 717	19 082
Vekst bruttoprodukt, prosent		21,4
Innbyggertall	57 188	57 035
Bruttoprodukt per innbygger (kroner)	274 830	334 567
Vekst bruttoprodukt per innbygger, prosent		21,7
Bruttoprodukt per innbygger i forhold til Troms og Finnmark i prosent	80,7	84,4
Troms og Finnmark samlet		
Bruttoprodukt (mill. kr), løpende priser	80 788	95 871
Vekst bruttoprodukt, prosent		18,7
Innbyggertall	237 257	241 781
Bruttoprodukt per innbygger (kroner)	340 508	396 520
Vekst bruttoprodukt per innbygger, prosent		16,4
Norge		
Bruttoprodukt per innbygger	408 551	441 970
Vekst bruttoprodukt per innbygger, prosent		8,2

Fotnote til tabellen: Bruttoproduktet for boligjenester er utelatt, for STN-området og fylkene.

I 2013 var bruttoproduktet i STN-området på 15,7 milliarder kroner, noe som betyr en vekst på 21,4 prosent over de tre årene fra 2013 til 2016. Omsatt til årlige vekstrater tilsvarer dette en gjennomsnittlig årlig vekst på om lag 6,7 prosent. Alle tall er i løpende priser, dvs. nominelle størrelser, noe som vil si at det ikke er tatt hensyn til prisveksten i samme periode. Hvis vi antar at prisveksten for det som er produsert av verdier i STN-området, er lik prisveksten for alt som er produsert i Fastlands-Norge i samme periode, er realveksten på 12,5 prosent. Real- eller volumvekst får vi ved å ta ut den delen av veksten som skyldes inflasjonen mellom 2013 og

2016 og ikke skyldes vekst i produsert kvantum. Dette betyr at hvis vi tenker oss at alt som produseres i området, kan slås sammen til en vare, ville det i 2016 blitt produsert 12,5 prosent flere enheter av denne varen enn i 2013. Veksten er altså betydelig.

For å sammenlikne verdiskapning mellom geografiske områder av ulik størrelse, som land eller regioner, skaleres ofte bruttoprodukt (for regioner) og brutto nasjonalprodukt (for land) med innbyggertallet i de aktuelle områdene. I STN-området var bruttoproduktet, eller verdiskapningen, på 334 567 kroner per innbygger i 2016. Folketallet i perioden var rimelig stabilt, slik at veksten på 21,7 prosent er omtrent like stor som veksten i total verdiskapning. I tabell 2 presenteres også tallene for Troms og Finnmark samlet sett. En sammenlikning viser at verdiskapningen per innbygger i STN-området i 2016 var vel 84 prosent av tilsvarende verdi for Troms og Finnmark. I 2013 var imidlertid verdiskapningen per innbygger bare vel 80 prosent av det den var for Troms og Finnmark, så forskjellen er redusert på grunn av den sterkere veksten i STN-området.

Helt nederst i tabell 2 vises tallene for Norge totalt. Dette er summen av bruttoproduktene beregnet fylkesvis og vil derfor avvike fra de offisielle tallene for veksten i brutto nasjonalprodukt (BNP) for hele landet. Det fremgår at verdiskapningen per innbygger både i STN-området og i Troms og Finnmark er betydelig lavere enn landsgjennomsnittet, slik som tidligere studier også har vist. Samtidig er det sterkere vekst både i Troms og Finnmark samlet sett og i STN-området, slik at forskjellen er redusert i løpet av perioden.

Hva er forklaringen på at verdiskapningen per innbygger er lavere i STN-området enn i Troms og Finnmarks samlet sett? Verdiskapningen per sysselsatt i de ulike næringene er per antakelse den samme, så det kan utelates som forklaring. Men næringssammensetningen er forskjellig, og hvis det er slik at STN-området har en «ugunstig» næringssammensetning i den forstand at en større andel av de sysselsatte jobber i næringer med lav verdiskapning, kan dette gi en lavere verdiskapning. Det kan undersøkes ved å relatere bruttoproduktet til antall sysselsatte i stedet for til folketallet. Dette er gjort i tabell 3.3.

Tabell 3.3 Sysselsetting i STN-området og Troms og Finnmark

	2013	2016
STN-området		
Bruttoprodukt (mill. kr), løpende priser	15 717	19 082
Sysselsatte	23 801	23 243
Bruttoprodukt per sysselsatt	660	820
	350	978
Bruttoprodukt per sysselsatt i forhold til Troms og Finnmark i prosent	98,1	102,5
Troms og Finnmark samlet		
Bruttoprodukt (mill. kr), løpende priser	80 788	95 871
Sysselsatte	120	119
	005	711
Bruttoprodukt per sysselsatt	340	396
	508	520

Tallene i tabell 3.3 viser at i 2013 var verdiskapningen per sysselsatt i STN-området 98 prosent av tilsvarende størrelse for Troms og Finnmark samlet sett. Det betyr at noe av avviket i verdiskapning mellom STN-området og Troms og Finnmark kan forklares av nærings sammensetning. I 2016 er imidlertid verdiskapningen per sysselsatt høyere i STN-området, slik at nærings sammensetning isolert sett bidrar til høyere verdiskapning enn i Troms og Finnmark samlet sett. Denne endringen er også noe av forklaringen på at verdiskapningen per innbygger i STN-området er mer lik resten av Troms og Finnmark i 2016 enn i 2013.

Siden forskjeller i nærings sammensetning, noe som vi i denne sammenhengen forstår som forskjeller i verdiskapning per sysselsatt, ikke kan forklare hvorfor verdiskapningen per innbygger er lavere i STN-området enn i fylkene totalt sett, må det åpenbart henge sammen med sysselsettingsandelen i befolkningen. Tall for sysselsettingsandelen, både målt i forhold til totalt innbyggertall og antall innbyggere i alderen 16–66 år, er presentert i tabell 4.

Tallene i tabell 4 viser en sysselsettingsandel, målt i forhold til innbyggertallet, som er om lag 10 prosentpoeng lavere i STN-området enn det som er snittet for Troms og Finnmark for begge årene, og det er en betydelig forskjell. Forskjellen er enda større når andelen måles i forhold til antall innbyggere i alderen 16–66 år. Hvor mye dette betyr, kan illustreres ved et tankeeksperiment der vi tenker oss at andelen sysselsatte i STN-området øker til gjennomsnittet for Troms og Finnmark. Dette ville i 2016 gitt om lag 4 000 flere sysselsatte. Hvis vi også tenker oss at de nye sysselsatte hadde fordelt seg på næringer som fantes i 2016, slik at det hadde blitt en prosentvis like stor sysselsettingsvekst i alle næringer, ville det gitt et bruttoprodukt på 393 000 per innbygger. Da ville verdiskapningen vært 99,1 % av snittet for

Troms og Finnmark, noe som betyr at nesten hele forskjellen i verdiskapning per innbygger kan forklares med at sysselsettingsandelen er lavere i STN-området.

Klarer vi å forklare hvorfor sysselsettingsandelen er lavere? Alderssammensetningen i befolkningen er en viktig faktor. En lav andel innbyggere i alderen som normalt sett er yrkesaktiv, vil gi en lavere sysselsettingsandel. For å undersøke dette har jeg sammenliknet andelen av innbyggere i alderen 16–66 år. Selv om mange av de yngste går på skole, er det denne aldersgruppen som vanligvis regnes som arbeidsstyrken. Tallene i tabell 4 viser at STN-området har en noe lavere andel i alderen 16–66 år enn snittet for Troms og Finnmark, og årsaken er i første rekke en høyere andel eldre i befolkningen. Det må derfor forventes at yrkesdeltakelsen i området er lavere. For å si noe om utviklingen fremover presenteres også andelen av befolkningen som var under 17 år i 2016. Den er også lavere i STN-området og indikerer at utfordringen med en relativt lav andel av befolkningen i arbeidsstyrken vil forsterkes i årene fremover.

Tabell 3.4 Befolknings sammensetning i STN-området og Troms og Finnmark

	2013	2016
STN-området		
Andel innbyggere i alderen 16–66 år	65,1	64,4
Andel innbyggere i alderen 0–16 år		17,7
Antall sysselsatte i forhold til innbyggere i alderen 16–66 år	63,9	63,0
Antall sysselsatte i forhold til antall innbyggere	41,6	40,1
Antall uførepensjonister i forhold til innbyggere i alderen 16–66 år	14,4	13,3
Antall registrerte ledige i forhold til innbyggere i alderen 16–66 år	2,6	2,2
Troms og Finnmark samlet		
Andel innbyggere i alderen 16–66 år	67,4	67,0
Andel innbyggere i alderen 0–16 år		19,4
Antall sysselsatte i forhold til innbyggere i alderen 16–66 år	75,0	73,9
Antall sysselsatte i forhold til antall innbyggere	50,1	49,5
Antall uførepensjonister i forhold til innbyggere i alderen 16–66 år	6,9	6,7
Antall registrerte ledige i forhold til innbyggere i alderen 16–66 år	2,0	1,8

Et annet forhold som kan forklare forskjellen, er variasjon i andelen av dem som normalt sett er i arbeidsstyrken, men som ikke er i arbeid for eksempel fordi de er arbeidsledige eller av andre grunner er falt ut av arbeidsstyrken. Jeg har undersøkt dette ved å se på data for antall registrerte som uførepensjonister eller som arbeidsledige, begge størrelsene målt i forhold til antall innbyggere i aldersgruppen 16–66 år. Tallene er rapportert i tabell 4 og viser at

uføreandelen er høyere i STN-området. I 2016 var antall uførepensjonister i forhold til innbyggertallet i alderen 16–66 i overkant av 13 prosent og om lag sju prosentpoeng høyere enn snittet i Troms og Finnmark. Videre er andelen arbeidsledige noe høyere. I de to årene tallene er beregnet for, er ledigheten om lag et halvt prosentpoeng høyere i STN-området enn snittet for Troms og Finnmark. Dette er lavere enn rapportert av NAV, men det skyldes at her er ledigheten målt i forhold til antall personer i aldersgruppen 16–66 år, og ikke i forhold til arbeidsstyrken, som er lavere.

3.4 Oppsummering

I denne artikkelen har jeg foreslått et opplegg for å beregne samlet verdiskapning i STN-området. Hvordan beregningsopplegget kan brukes, er illustrert ved å beregne målet for årene 2013 og 2016. Beregningene viser at verdiskapningen målt per innbygger er betydelig lavere i STN-området enn gjennomsnittet for Troms og Finnmark. Forklaringen på dette er lavere yrkesdeltakelse i befolkningen. Noe av dette skyldes en høy andel eldre i befolkningen, men den viktigste forklaringsfaktoren er lavere yrkesdeltakelse i aldersgruppen som normalt sett utgjør arbeidsstyrken, enn det som er gjennomsnittet i Troms og Finnmark. Hvis yrkesdeltakelsen hadde økt til snittet for de to fylkene, ville verdiskapningen per innbygger også vært oppe på gjennomsnittet for fylkene. Dette betyr at det er et stort potensial i området når det gjelder vekst i næringsutviklingen fremover.

Referanser

Andersen, S. (2009). Primærnæringene reindrift, jordbruk og fiske. *Samiske tall forteller* nr. 2. Samisk høgskole.

Andersen, S. (2017). Utviklingen innen jordbruk i samiske bosetningsområder. *Samiske tall forteller* nr. 10. Samisk høgskole.

Broderstad, E.G., og Eythórsson, E. (2014). Hva skjer med fiskeriene i de sjøsamiske fjordene? *Samiske tall forteller* nr. 7. Samisk høgskole.

Brunvoll, F., og Kolshus, K.E. (red.) (2011). Indikatorer for bærekraftig utvikling 2011. Statistiske analyser 123. Statistisk sentralbyrå.

Claus, G. (2014). Sysselsetting i STN-området. *Samiske tall forteller* nr. 7. Samisk høgskole.

Glomsrød, S., Duhaime, G., og Aslaksen, I. (red.). *The Economy of the North 2015*. Statistiske analyser 151. Statistisk sentralbyrå.

Holen, D. mfl. (2017). Interdependency of subsistence and market economies in the Arctic. I Glomsrød, S., G. Duhaime og I. Aslaksen (red.), *The Economy of the North 2015*. Statistiske analyser 151, kap. 6 (s. 89–126). Statistisk sentralbyrå.

Nyhus, O.H., og Tovmo, P. (2013). Måling av verdiskapning i Trondheimsregionen. SØF notat, 2013. NTNU.

Riseth, J.Å. (2014). Ei bærekraftig reindrift? *Samiske tall forteller* nr. 7. Samisk høgskole.

Sametinget. (2016). *Meahcci – et grunnlag for identitet, kultur og birgejupmi. Rapport fra Sametingets arbeidsgruppe for utmark*, 29. februar 2016. Sametinget.

Slaastad, T.I. (2016). *Samisk statistikk 2016. Sámi statistihkka 2016*. Rapporter 2016/5. Statistisk sentralbyrå.

Skålnes, S. (2014). Næringsutvikling innanfor STN-området på 2000-talet. Samisk høgskole. nr. 7. Samisk høgskole.

Vareide, K., og Roncossek, S.D. (2016). Regional analyse for samisk område 2016. TF-notat nr. 66/2016. Telemarksforskning.

Appendiks

Tabell A1: Oversikt over næringsinndelingen

Næring	Næringsgruppe (SN2007)
Jordbruk og skogbruk	01+02
Fiske, fangst og akvakultur	03
Bergverksdrift og tjenester tilknyttet utvinning	05+07+08+09
Utvinning av råolje og naturgass	06
Nærings-, drikkevare- og tobakksindustri	10+11+12
Tekstil-, beklednings- og lærvareindustri	13+14+15
Trelast-, trevare- og papirvareindustri	16+17
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	18
Oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri	19+20+21
Gummivare- og plastindustri, mineralprod.industri	22+23
Produksjon av metaller	24
Prod. av metallvarer, elektrisk utstyr og maskin	25+26+27+28
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	29+30
Prod. av møbler og annen industriproduksjon	31+32
Reparasjon og inst. av maskiner og utstyr	33
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	35
Vannforsyning, avløp og renovasjon	36+37+38+39
Bygge- og anleggsvirksomhet	41+42+43
Varehandel og reparasjon av motorvogner	45+46+47
Sjøfart og transport	49+50+51+52
Post og distribusjonsvirksomhet	53
Overnattings- og serveringsvirksomhet	55+56
Informasjon og kommunikasjon	58+59+60+61+62+63
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	64+65+66
Omsetning og drift av fast eiendom	68
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	69+70+71+72+73+74+75
Forretningsmessig tjenesteyting	77+78+79+80+81+82
Offentlig administrasjon og forsvar	84
Undervisning	85
Helse- og sosialtjenester	86+87+88
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	90+91+92+93+94+95+96+97+99